

Domsognet i 34 år fra 1983 til 2017

Ansatte - antallet i vækst	2
Bygninger - huse – lokaler	2
Bysogn contra landsogn	3
Domprovstens rolle i mgh	3
Forholdet Dom – HHK.....	4
Hjemmebesøg om sjælesorg antallet er aftaget - flere ved dåb og vielse og dødsfald .	4
Juniorkonfirmander	5
Kirkebog	5
Kirkegårdens udseende ændres mod bypark - mindre gravsteder - flere kremeringer .	5
Kirkekaffe.....	6
Konfirmander - færre disciplinære udfordringer - Jesus på slottet - rollespil Luthers nøgle	6
Kor-arbejde.....	7
Liturgien	7
Meditationsgudstjenester, Lectio Devina.....	8
Messehagler.....	8
Møder internt i sognet i vækst - møde/lokale-kalender	8
PR som en voksende opgave - kirkeblad - hjemmeside - Facebook - KK medarbejder	9
Præsterollen - mindre individuel sjælesorg - mere arbejde med skoler og elever	9
Salmer	10
Samarbejdet med den tyske del af mgh / den tyske præst.....	10
Skriftemål	10
Telefonsamtalerne svinder - mange flere mails	11
Venskabsmenighed i Wittenberg	11

Ansatte - antallet i vækst

I perioden er der sket en gradvis vækst blandt antallet af ansatte. Der er kommet en ekstra **organist**, så der nu er næsten tre. Der er ansat en tredje **kirketjener** i Domkirken, og også blandt **præsterne** er der sket en forøgelse fra 3 fuldtidspræster blandt de danske præster til nu næsten 4 – hvor der dog samtidig blev lagt en forpligtelse ind til at betjene Psykiatrisk afd. Haderslev sygehus en periode.

En helt ny stilling som **sognemedhjælper** ændrede væsentligt på mulighederne for at lave børnearbejde – ikke mindst mini-konfirmanderne, der kom til i perioden og en overgang var en meget arbejdskrævende opgave for sognemedhjælperen.

I dag er stillingen omdannet til en stilling som kulturmedarbejder med ansvar for sognets PR – et område som er vokset ganske voldsomt i takt med inddragelsen af sociale medier: hjemmeside og Facebook.

På kirkekontoret er der gradvist blevet tilknyttet en række skiftende hjælpere udsendt af kommunen i arbejdsprøvning – støttejob m.v. Det betyder, at der til stadighed er ulønnede personer med begrænset opgave til rådighed for kordegnen og organister til forefaldende funktioner.

En tilsvarende udvikling kan også ses på kirkegården, der i dag har et skiftende antal henviste fra kriminalforsorgen og kommunen.

Stigningen i antallet af ansatte hænger nøje sammen med en øget arbejdsmængde og flere lokaler. Der er i perioden sket en markant udvidelse i antallet af aktiviteter med udgangspunkt i Haderslev Domsogn – aktiviteter, der delvist varetages af frivillige.

Bygninger - huse – lokaler

Domsognets bygningsmasse er ændret og udvidet gennem de 34 år. Der er blevet afhændet bolig til kordegnen, men sognet har lejet sig ind i Hertug Hans Hospital, hvor der en årrække har været kontor for kirke-kulturmedarbejderen samt lokaler til (børne)konfirmander og korarbejde. Det sidstnævnte blev dog på et tidspunkt flyttet til Den Gamle Latinskole og har senest fået eget hus i Brandstationen, der lå lige øst for Den Gamle Latinskole og nu er omdøbt til Sangstationen.

På et tidspunkt blev der også indkøbt en lejlighed på sydsiden af Domkirkepladsen, hvor Domsognets legestue holder til.

I begyndelse af 1990'erne solgte man præsteboligen på Aastrupvej 62 og anskaffede i stedet Aastrupvej 76 i forbindelse med præsteskitte.

Siden har sognet solgt præsteboligen på Ryes Møllevej 17, så der nu kun er boligpligt til de tre af sognets præster – herunder til den tyske præst på Klostervænget.

Domprovsteboligen på Præstegade 20 har i 2017 gennemgået en meget omfattende renovering og ombygning.

Bysogn contra landsogn

De to store bysogne, Domsognet og Gl.Haderslev sogn har i kraft af deres størrelse mulighed for at udbyde en lang række tilbud og aktiviteter, som i nogen grad henter deltagere fra de omliggende sogne. Det betyder en forøget koncentration af midler og muligheder i byen – i nogen grad på bekostning af landsognene, men også som tiltag, der kan gøres brug af i de små landsogne, der ikke magter eller har basis for fx. større foredragsrækker, teologi for voksne, omfattende kor-arbejde, par-kurser, koncertrækker, særlige gudstjenester m.m.

Domprovstens rolle i menighedsrådet

Provsterollen er ændret ganske meget gennem de senere år.

Der er lagt en række administrative opgaver ud til provsterne, der i stigende grad er blevet trukket ud af det almindelige præstearbejde og i stedet tillagt opgaver med at holde MU-samtaler med provstiets præster, arrangere kurser for samme gruppe og optræde som mægler og konflikt-løser i sognene. Derfor er det i dag gængs at betragte provsten som blot halvtids-ansat i sognet. Der er for domprovstens vedkommende derudover sket en forøget tilknytning til stiftets og biskoppens mange opgaver, så domprovstens opgaver i sognet regnes endda mindre end halvtids.

Det har også afspejlet sig i den daglige ledelse i Domsognet og i menighedsrådet, hvor domprovstens rolle er tydeligt mindsket.

På et tidspunkt var der kritik af, at domprovsten ”kun” havde samme antal gudstjenester i Domkirken som sognets øvrige præster. Denne kritik er forstummet, og Domprovsten indgår med samme frekvens i såvel Domkirken som Hertug Hans kirke som prædikant. Derimod er Domprovsten med få undtagelser fritaget fra begravelser og bisættelser og også forsøgt aflastet i forhold til konfirmandforberedelsen.

Forholdet Dom – HHK

I alle årene har der været røster fremme om at modvirke, at Hertug Hans Kirke (HHK) skulle få en mere marginaliseret plads i sognets liv og profil. Der er mennesker, for hvem de helt anderledes forhold i Hertug Hans kirke med hensyn til akustik, nærhed og bedre muligheder for at se betyder, at de foretrækker at gå til gudstjeneste i netop denne kirke. Derfor – opfordrer de – skal der også være et fast ugentligt tilbud om gudstjeneste i HHK. Det har hidtil været praksis, at der hver søndag – som hovedregel – er gudstjeneste i begge kirker kl.10. Og det har ligeledes været praksis, at de to gudstjenester var næsten helt ens i liturgi. De senere år har der rejst sig forslag om at udnytte de to meget forskellige kirkerum til at holde to mere forskellige typer gudstjeneste for dermed at nå ud til en bredere kreds. Dette er endnu ikke ført ud i livet.

Hjemmebesøg om sjælesorg; antallet er aftaget – men øget ved dåb og vielse og dødsfald

Det er mit indtryk, at antallet af spontane hjemmebesøg er dalet. Til gengæld er antallet af besøg i hjemmene steget ganske mærkbart i forbindelse med de kirkelige handlinger. Det er for mange af præsterne blevet kutyme at henlægge samtalen forud for den kirkelige handling til de pågældendes eget hjem, hvor dette har været muligt.

Fordelen ved at lægge samtalen hjemme hos familien selv har været, at samtalen har været mere utvungen og i højere grad er foregået på familiens egne præmisser. Det har også skabt en følelse af, at samtalen finder sted i øjenhøjde, modsat mødet der finder sted i præstens kontor, som ofte vil virke fremmedgørende.

I mange hjem har man forberedt præstens komme og virker glade for at få besøg - også selvom anledningen måske er ganske sørgelig.

Juniorkonfirmander

I 1980'erne begyndte vi i sognet at indbyde børnene på 3. klasses trin til juniorkonfirmander. Det blev i løbet af nogle år en stor og arbejdskrævende succes, hvor vi har haft op mod 60-70 børn en gang om ugen i Hertug Hans kirke og kirkehus. Her har sognehjælperen haft ansvar for planlægning og indkøb og afviklet den enkelte gang i samarbejde med en af sognets præster. Indholdet har været en lille andagt med bibelfortælling, fadervor og bøn samt nogle salmer. Derefter forfriskning og leg/fortælling/sang.

De senere år er tilslutningen desværre faldet markant, så vi er kommet ned på 10-20 elever – en beklagelig udvikling, som der ikke rigtig er fundet nogen forklaring på.

Kirkebog

En meget afgørende ændring i livet på kirkekontoret er indtrådt med indførelsen af den elektroniske kirkebog, der har erstattet de to gamle, håndførte kæmpe-bøger, der i mange århundreder har samlet oplysninger om sognets liv og kirkelige handlinger. Nu samles alle oplysninger på en central server og er forbundet med det centrale CPR-register, så kordegnen kan finde de fleste oplysninger blot ved at indtaste den enkeltes CPR-nummer. En stor forenkling og også et skridt mod en fremmedgørelse og øget afstand mellem det enkelte sognebarn og kirken.

Kirkegårdens udseende ændres mod bypark - mindre gravsteder - flere kremeringer

Gennem mange år har der været en udvikling i gang bort fra traditionelle begravelser i jorden til brændinger og urnenedsættelser – de såkaldte bisættelser. Det har bl.a. fået den konsekvens, at der i stigende grad er mange tomme pladser på kirkegården, da gravstederne i samme periode er ændret fra store familie-gravsteder til små urnegravsteder eller blot en plade i græsplænen. Dermed skifter kirkegården karakter og ændres i disse år mod en bypark, med store grønne områder. I samme periode er der også sket en udtalt forenkling i teksten på gravstenene, så der nu ofte blot er et navn – undertiden blot et fornavn – og sjældent titel eller geografiske oplysninger.

Kirkekaffe

Det har i nogle kredse været et meget hyppigt fremsat dogme, at det var afgørende vigtigt, at man kunne gå til gudstjeneste som anonym – man skulle kunne komme og gå uden at være forpligtet på et fællesskab. I samme ånd var det også et vigtigt dogme, at præsten aldrig bød velkommen til gudstjeneste, da det jo ikke var ”hans” eller ”hendes” gudstjeneste, men vores fælles.

De senere år er der – heldigvis – sket en udfordring af dette dogme. Mange mennesker værdsætter fællesskabet og har derfor efterspurgt muligheden for at veksle et par ord med de øvrige kirkegængere efter gudstjenesten.

Det har ført til en fast tradition med et tilbud om en kop ”stå-kaffe” i Domkirken nede ved udgangen efter postludiet – en tradition som mange glæder sig over og gør brug af. Duften af kaffe i Domkirken er ikke længere et udtryk for blasfemi, som man på et tidspunkt næsten kunne få indtryk af.

Konfirmander - færre disciplinære udfordringer - Jesus på slottet - rollespil Luthers nøgle

Konfirmandforberedelsen er fortsat en af Folkekirkens allervigtigste kontaktpunkter til sognets familier. Der er fortsat stor opbakning til konfirmationen, selvom der nok er en til to i hver klasse, der vælger konfirmationen fra.

Tidligere var der undertiden store udfordringer for præsterne med at håndhæve en nødvendig disciplin for at skaffe ordentlige arbejdsvilkår. Det forekommer mig at være ændret i de senere år. Der er ikke samme modvilje og kritiske holdning som i 80'erne, men snarere en uvidenhed og også en vis nysgerrighed.

På det allerseneste er forholdene dog blevet udfordret efter skolereformen fra 2014. Nu møder eleverne mange gange først efter en lang skoledag og er trætte og svære at motivere, når klokken er blevet 14. Det har betydet meget vanskeligere vilkår for konfirmandforberedelsen og krævet nytænkning og ændrede former. Denne proces er bestemt ikke faldet på plads i skrivende stund.

Der er sket en række nye tiltag i forsøget på at give forberedelsen et mere spændende præg. Vi har gennem en årrække samlet alle konfirmander til en lørdag i Moltrup, hvor vi har spillet et rollespil om livet på reformationstiden: ”Luthers nøgle”. Her har vi søgt gennem leg og konkurrencer at give eleverne et indtryk af væsentlige sider af reformationens betydning. Et tiltag, som mange har udtrykt glæde over.

Siden har vi fulgt op med et tilbud til eleverne i indskolingen om et tilsvarende projekt kaldet ”Jesus på slottet”, hvor eleverne møder en række centrale personer fra Ny Testamente og får levendegjort deres historier.

Kor-arbejde

Som anført ovenover har tilslutningen til juniorkonfirmand-arbejdet eller børnekonfirmander, som det siden er ændret til, været stærkt for nedadgående. I samme periode har vi så haft den glæde, at sognets korarbejde har udviklet sig med rivende hast. Det betyder, at en række børn i dag får fortrolighed med gudstjenesten og en række salmer og samtidig oplever et stærkt fællesskab omkring det at synge.

Her er både drenge og piger engageret fast hver uge, og arbejdet er båret af stort engagement - ikke mindst fra organisterne. Det er en af de senere år største solstrålehistorier i Domsognets liv.

Liturgien

Som tidligere nævnt har der gennem mange år været en opfattelse af Haderslev Domkirke som stiftets ”moderkirke” – og denne rolle er blevet brugt som argument for at fastholde en meget konservativ holdning til ændringer i liturgien.

Der er de seneste mange år kun besluttet ganske få ændringer i liturgien. Der har i et par år været anvendt en anden oversættelse (Den Nye Aftale) ved højmessens anden læsning dvs. læsningen fra Det Nye Testamente. Efter prøveperiodens udløb kunne der dog ikke skabes et flertal i menighedsrådet for at gøre denne ordning permanent, og derfor læses der i dag fra den autoriserede oversættelse ved alle tre læsninger. Som en væsentlig nyskabelse blev der for flere år siden indført lægmandslæsninger, så den anden læsning som hovedregel blev læst af en fra menigheden.

Der er skabt mulighed for, at den enkelte præst frit kan vælge hvilken af de to oversættelser af ’Fadervor’, der skal benyttes ved gudstjenesten. Da der ikke er enighed blandt præsterne, benyttes begge i dag, afhængig af hvilken præst, der leder gudstjenesten.

Uden at det er blevet besluttet, eller der er blevet opfordret til det, er der – også i Haderslev Domsogn – vokset en praksis frem med, at menigheden beder med på 'Fadervor' ved dåben.

På det seneste har præsterne også taget muligheden for at vælge mellem flere samlinger af kollekter i brug efter aftale med menighedsrådet.

Meditationsgudstjenester, Lectio Divina

Der er de senere år sket en åbning mod et mere varieret udbud af gudstjenesteformer. Ikke mindst den øgede interesse for meditation og stilhed har været med til at skabe interesse for nye gudstjeneste-former.

I den sammenhæng har der i de seneste år været afholdt en månedlig stille-gudstjeneste, som har fulgt et gammelt mønster kaldet Lectio Divina, hvor en bibeltekst er blevet læst op flere gange afbrudt af længere pauser med stilhed. Gudstjenesterne har været afholdt i koret i Domkirken uden medvirken af organist eller andet personale – blot en præst og en frivillig. Der har været et beskedent fremmøde, men dog tilstrækkeligt til at forsøget har kørt 4-5 år.

Messehagler

I Domkirken tog brugen af messehagler et stort opsving, da kirken fik lavet fire nye hagler designet af dronningen i 1987.

Derefter har det være helt fast rutine, at præsten ved alle højmesser benyttede messehagel – og traditionen bredte sig til HHK, hvor noget tilsvarende gælder. Indtil nu har der blandt præsterne været enighed om at benytte messeklæder – om det fortsat vil være tilfældet, vil tiden vise.

Møder internt i sognet i vækst - møde/lokale-kalender

Der er sket en tydelig vækst i antallet af møder, studiekredse, par-kursus og tilsvarende arrangementer. Det har betydet et øget pres på lokaler og lokalestyring, og sognet har i mange år udnyttet skiftende elektroniske kalender-styrings programmer.

Det har medført en aflastning af kirkekontoret og mindsket antallet af telefonopkald mærkbart.

Den stærkt øgede mødevirksomhed har også betydet en øget behov for medarbejder-møder. Det er nu fast regel, at der holdes et kort ugentligt møde for alle ansatte med gennemgang af ugens aktiviteter og et månedligt møde til en detaljeret kalendergennemgang. Herudover holder de enkelte personalegrupper deres egne møder regelmæssigt.

PR som en voksende opgave - kirkeblad - hjemmeside - Facebook - KK medarbejder

Et af de områder hvor der er sket størst forandring, er i sognets måde at kontakte omverdenen på. I 90'erne vedtog menighedsrådet at afskaffe Kirkebladet – trods en hel del højlydte protester. I stedet forsøgte vi os med at indrykke en side i Ugeavisen, og siden blev det relevant at oprette en hjemmeside for sognet. Dette arbejde med de sociale medier er siden vokset meget markant, så Domsognet i dag har såvel en hjemmeside som en profil på Facebook. Hertil kommer en fast ugentlig annonce i Ugeavisen, så PR-arbejdet er blevet opprioriteret blandt andet med en væsentlig opgave til sognemedhjælperen, der meget passende har skiftet titel til Kirke-og kulturmedarbejder med særlig henblik på PR.

De seneste par år har sognet også udgivet et årligt magasin med en præsentation af det kommende års aktiviteter og undertiden også præsentation af forskellige medarbejdere.

Præsterollen - mindre individuel sjælesorg - mere arbejde med skoler og elever

Som nævnt ovenfor er antallet af private henvendelser om sjælesorg dalet, og sognets præster bruger i dag megen tid og pædagogiske kræfter på at formidle kristentro og kultur til skoleklasser, der i stigende omfang inddrager kirken i undervisningen. Der er oprettet en Skole-Kirketjeneste, der producerer spændende undervisningsmaterialer om ritualer – om kirkens rum – om døden og mange andre relevante emner, som udbydes til skoleklasser i hele provstiet. Mange skoler og lærere tager godt imod tilbuddet og udnytter de mange muligheder.

Det betyder øget arbejde for både præster og andre ansatte med at lave relevant pædagogisk materiale og give mulighed for besøg i kirker og kapel af mange klasser i årets løb.

Salmer

Den store Domkirke og dens status som stiftets hovedkirke har sammen med organisternes holdning været medvirkende til, at Domsognet ikke har været blandt de førende i afprøvning og indførelse af nye salmer. Der har gennem mange år rådet en ganske udtalt konservativ holdning til indførelse af nye salmer.

Dog er det efterhånden lykkedes at få en række af de nye salmer i den autoriserede salmebog indsunget, så det ikke længere er et særsyn at møde en eller flere nye salmer ved den ordinære gudstjeneste. Der er på det seneste anskaffet nogle eksemplarer af '100 Salmer', så der forhåbentlig kan ske en fortsat udvikling i salmevalget.

Samarbejdet med den tyske del af mgh / den tyske præst

De seneste 30 år har samarbejdet med den tyske del af menigheden undergået store ændringer. Fra en total adskilt parallel-tilværelse de to menigheder imellem er det nu blevet til et frugtbart samarbejde. Den tyske præst er blevet en selvfølgelig del af præstegruppen i Domsognet og medvirker ved en række arrangementer på helt lige fod med de øvrige præster. Den tyske præst har fået ændret sine arbejdsopgaver i takt med et stigende antal medlemmer af den tyske menighed og har i dag en række forpligtelser i forhold til biskop og stift.

Skriftemål

Så sent som i midten af 80'erne var der stadig skriftemål forud for søndagens højmesse i Domkirken, men antallet af deltagere svandt ind til meget få, og derfor sluttede et kapitel i sognets liturgiske traditioner.

Telefonsamtalerne svinder - mange flere mails

Den nye IT-verden har naturligvis også nået kirken. I dag er antallet af opkald på telefonen faldet ganske radikalt. Når mennesker – også bedemænd – vil have fat i præsten, sker det ofte gennem mail eller SMS. Det har den meget værdifulde gevinst, at man ikke behøver lade sig tyrannisere af en telefon, men kan ringe tilbage eller svare skriftligt, når det passer i de øvrige arbejdsopgaver. Dermed er betydningen af træffetid også næsten helt forsvundet, og mange steder har man helt droppet at have faste træffetider.

Venskabsmenighed i Wittenberg

På et initiativ fra den daværende domprovst Niels Henrik Arendt blev der i 90'erne skabt en venskabsmenigheds-forbindelse til menigheden ved slotskirken i Wittenberg. Denne forbindelse har siden været ganske betydningsfuld og har resulteret i en række besøg både i Wittenberg og fra Wittenberg.

Der har deltaget danske præster ved Reformationsgudstjenesten i Slotskirken i en række år, og der har tilsvarende været repræsentanter for menigheden i Slotskirken med ved den årlige reformationsgudstjeneste i Haderslev Domkirke.

Henning Wehner

Sognepræst i Haderslev Domsogn fra 1. februar 1983 til 31. juni 2017.